

การจัดการความรู้เรื่องการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอบ้านนายาว ต.ท่ากระดาน อ.สนามชัยเขต จ.ฉะเชิงเทรา

KNOWLEDGE MANAGEMENT ON TEXTILE PRODUCT DESIGN AND DEVELOPMENT OF BAN NA YAO, THA KRADAN, SANAM CHAI KHET DISTRICT, CHACHOENGSAO PROVINCE

ก้องเกียรติ มหาอินทร์ / KONGKIAT MAHA-IN

รัตนพล มงคลรัตนาสี / RATTANAPHOL MONGKHOLRATTANASIT

วาสนา ช่างม่วง / WASANA CHANGMUONG

นฤพน ไพศาลตันติวงศ์ / NARUEPON PHAISARNTANTIWONG

นิตยา วันโสภา / NITTAYA WANSOPA

ทวิศักดิ์ สาสงเคราะห์ / TAWEESEK SASONGKAH

เกษม มานะรุ่งวิทย์ / KASEM MANARUNGWIT

คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

FACULTY OF INDUSTRIAL TEXTILES AND FASHION DESIGN, RAJAMANGALA UNIVERSITY OF TECHNOLOGY PHRA NAKHON

ขวัญฤทัย วงศ์กำแหงหาญ / KWANRUTAI WONGKAMHAENGHARN

จิรพร มหาอินทร์ / JIRAPORN MAHA-IN

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

FACULTY OF BUSINESS ADMINISTRATION, RAJAMANGALA UNIVERSITY OF TECHNOLOGY PHRA NAKHON

Received: September 9, 2019

Revised: July 24, 2020

Accepted: August 6, 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการความรู้เรื่องการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอ สู่อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ และเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แก่กลุ่มสตรีตัดเย็บเสื้อผ้าบ้านนายาว ในโครงการส่งเสริมอาชีพตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี หมู่ 15 ต.ท่ากระดาน อ.สนามชัยเขต จ.ฉะเชิงเทรา เป็นการจัดการความรู้เพื่อการใช้ประโยชน์เชิงชุมชน สังคม ตามแนวพระราชดำริ ภายใต้โครงการจัดการความรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยี จากผลงานวิจัยและนวัตกรรม ประจำปี 2560 เป็นวิจัยแบบเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างนักวิจัยกับชุมชน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ การจัดเวทีสนทนา และสังเกตการณ์ มีกลุ่มประชากรคือ กลุ่มสตรีตัดเย็บเสื้อผ้าบ้านนายาว และกลุ่มนักเรียน ชั้นมัธยมชั้นปีที่ 1 – 6 ในโรงเรียนเขตพื้นที่ ต.ท่ากระดาน อ.สนามชัยเขต จ.ฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า การถ่ายทอดความรู้ในชุมชนบ้านนายาว ใช้องค์ประกอบในการจัดการความรู้ ที่ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ คน เทคโนโลยี และกระบวนการความรู้ โดยมีขั้นตอนคือ การบ่งชี้ความรู้ การสร้างและแสวงหาความรู้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ การเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้ เพื่อนำไปทำกิจกรรมการถ่ายทอดความรู้แบบ

กิตติกรรมประกาศ งานวิจัยเรื่องนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และอำนวยการทำวิจัยโดยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

มีส่วนร่วม โดยใช้กิจกรรมสำรวจชุมชนด้วยการถ่ายภาพ สู่กระบวนการออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอที่สะท้อนเรื่องราวของชุมชน ส่งผลต่อการได้ผลิตภัณฑ์สิ่งทอที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เกิดโมเดลการสร้างนักออกแบบบ้านนายาว ที่ส่งผลต่อการสำนึกรักบ้านเกิด ซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่ออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอให้กับกลุ่มสตรีตัดเย็บเสื้อผ้าบ้านนายาว เพื่อผลิตตัดเย็บขึ้นรูปเป็นการมีส่วนร่วมในการผลิตสินค้าชุมชนระหว่างคนรุ่นใหม่กับคนรุ่นเก่า

คำสำคัญ : ออกแบบผลิตภัณฑ์ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ การจัดการความรู้

Abstract

The objectives of this research were to manage knowledge of textile product design and development for creative economy, and to share knowledge with Baan Na Yao Dress Making Group, the career promotion project under the royal initiative of Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn, located in Ban Na Yao, Village No. 15, Tha Kradan Sub-district, Sanam Chai Khet District, Chachoengsao Province. This study strived for knowledge management for community-based social benefits under the project of knowledge management and technology from research and innovation of the year 2017, with a focus on operational participatory research between researchers and the community by using interview methods, stage forum and observation. The research population included Baan Na Yao Dress Making Group and secondary school students in grade 1 – 6 in Tha Kradan Sub-district, Sanam Chai Khet District, Chachoengsao Province. The research results showed that to share knowledge in Ban Na Yao community, there were three parts of knowledge management components, including people, technology and knowledge processes. The process included Knowledge Identification, Knowledge Creation and Acquisition, Knowledge Organization, Knowledge Codification and Refinement, Knowledge Access, Knowledge Sharing, and Learning, for participation in knowledge transfer activities, by using photographs taken during a community exploration activity. This led to the textile product design process that reflects the story of the community, with local uniqueness of the community products. This model built a new generation of textile product designers of Ban Na Yao, among the Ban Na Yao garment women group for production. The participation of the new generation in the production of community products encourages the consciousness of love and pride on the homeland. At the same time, Ban Na Yao garment women group gained the knowledge of sewing products to develop product quality and production skills.

Keywords: Product design, Textile product Knowledge management

บทนำ

บ้านนายาว ต. ท่ากระดาน อ. สนาบชัยเขต จ. ฉะเชิงเทรา ครั้งหนึ่งพื้นที่แห่งนี้เคยเป็นฐานที่มั่นของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ด้วยนโยบาย 66/2523 มีการนิรโทษกรรมให้กับผู้ที่ต่อสู้กับฝ่ายรัฐ ให้เป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย และรัฐได้จัดสรรที่ทำกินให้กับชาวบ้านที่อยู่ในพื้นที่แห่งนี้เพื่อทำเกษตรกรรม ต่อมาชาวบ้านที่อยู่เดิมได้ขวนขวายดิ้นรนในหลายๆจังหวัดในภาคอีสานเข้ามาทำเกษตรกรรม ส่งผลให้ชุมชนบ้านนายาวเป็นชุมชนที่มีวัฒนธรรมอีสานที่อยู่

ในภาคกลาง มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก และเมื่อว่างเว้นจากการทำนาไร่ สมาชิกแม่บ้านเกษตรกรได้รวมตัวกันเพื่อตั้งกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า โดยก่อตั้งกลุ่มอย่างเป็นทางการเมื่อปี พ.ศ. 2541 แรกเริ่มมีสมาชิกจำนวน 21 คน ตัดเย็บชุดนักเรียนเพื่อส่งขายให้เหล่ากาชาด จ. ฉะเชิงเทรา ในปี พ.ศ. 2542 ได้รับการสนับสนุนจักรเย็บผ้าจากคุณสุภา ตันเจริญ จำนวน 2 หลัง ในปี พ.ศ. 2543 ได้รับเงินบริจาคจากบริษัทจัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำนวน 199,500 บาท เพื่อจัดสร้างอาคารที่ทำการกลุ่ม

และในปี พ.ศ. 2544 ได้รับการสนับสนุนเงินทุนในการซื้อจักรเย็บผ้า และวัสดุอุปกรณ์การตัดเย็บจากผู้ว่าราชการจังหวัดฉะเชิงเทรา (ระยอง พวงไทสง. สัมภาษณ์ : 2559)

ปี พ.ศ. 2545 สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เข้ามาให้คำแนะนำในการจัดตั้งกลุ่ม โดยใช้ชื่อว่า “กลุ่มสตรีตัดเย็บเสื้อผ้าบ้านนายว” เป็นกลุ่มอาชีพในโครงการตามพระราชดำริ ได้ตัดเย็บชุดนักเรียนสำหรับพระราชทานในพื้นที่ต่าง ๆ ปัจจุบันกลุ่มสตรีตัดเย็บผ้าบ้านนายว มีรายได้จากการตัดเย็บชุดนักเรียนส่งให้คลังของพระราชทาน รวมทั้งตัดเย็บแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติของชนเผ่าปะกาเกอญอให้กับร้านกาแฟ นอกจากนี้ ที่กลุ่มยังรับตัดเย็บเสื้อผ้าให้กับบุคคลและหน่วยงานต่างๆ เสื้อผ้าสำเร็จรูปผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าข้าวม้า ซึ่งปัญหาที่พบคือ การขาดความรู้เรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอ ให้มีความแปลกใหม่ และผลิตภัณฑ์สิ่งทอยังไม่มีความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ดังข้อมูลจากการสัมภาษณ์ระยอง พวงไทสง กล่าวถึงปัญหาของกลุ่มว่า ขณะนี้กลุ่มต้องการการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีรูปแบบที่หลากหลาย และกลุ่มแม่บ้านไม่มีความสามารถในด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์(ระยอง พวงไทสง. สัมภาษณ์ : 2559) ดังนั้นการถ่ายทอดความรู้เรื่องการออกแบบ นับว่าเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งควรต้องมีการจัดการความรู้สู่ชุมชนที่ผสมผสานกับวัฒนธรรมและสภาพของท้องถิ่น โดยกระบวนการออกแบบ มีความจำเป็น

ต้องใช้คนรุ่นใหม่ในชุมชน เนื่องจากเป็นกลุ่มคนที่มีความถนัดในด้านการร่างภาพเพื่อการออกแบบ (Sketch Design) และความสามารถการสืบค้นข้อมูลในสื่อออนไลน์ เพื่อนำมาประกอบกับการออกแบบ รวมทั้งเป็นการเชื่อมต่อระหว่างผู้คนในชุมชน ด้วยการจัดการความรู้ในชุมชน ที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านการสั่งสม ต่อยอดองค์ความรู้จากรุ่นต่อรุ่น ซึ่งเป็นการสร้างองค์ความรู้ ด้วยความเข้าใจบริบทของชุมชน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิถีคิด วิถีชีวิต ประวัติศาสตร์ แบบแผนการประกอบอาชีพ ดำเนินชุมชน เพื่อสามารถออกแบบรูปแบบการทำงานได้ (สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน. 2559 : 27)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

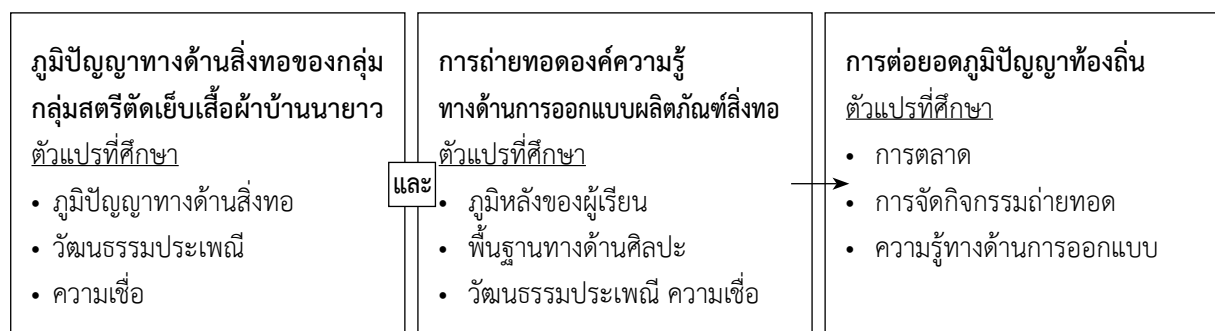
1. เพื่อจัดการความรู้เรื่องการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอบ้านนายว
2. เพื่อถ่ายทอดความรู้เรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอ สู่กลุ่มคนรุ่นใหม่ในพื้นที่ ต.ท่ากระดาน อ.สนามชัยเขต จ.ฉะเชิงเทรา

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัยเรื่องนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

กลุ่มประชากรในงานวิจัย คือ กลุ่มคนรุ่นใหม่ (นักเรียนมัธยมชั้นปีที่ 1 – 6) ในพื้นที่ ต.ท่ากระดาน อ.สนามชัยเขต จ.ฉะเชิงเทรา ใน จำนวน 30 คน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย
ที่มา : ผู้วิจัย เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2560

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสำรวจข้อมูลเบื้องต้น

ก) เอกสารเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎี เพื่อที่จะนำมาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ในที่นี้ผู้วิจัยให้ความสำคัญที่แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้เกี่ยวกับออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอ

ข) ข้อมูลจากการสืบค้นทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยทำการสืบค้นเพื่อหาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สิ่งทอ ข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มการตลาด

การเก็บข้อมูลสนาม แบ่งการเก็บข้อมูลเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์สิ่งทอ หมายถึง กลุ่มสตรีตัดเย็บเสื้อผ้าบ้านยาว ต.ท่ากระดาน อ.สนามชัยเขต จ.ฉะเชิงเทรา ซึ่งเป็นกลุ่มที่อยู่ในโครงการพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทั้งนี้ได้ประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) เพื่อความไว้วางใจของชนในชุมชนในการเก็บข้อมูลภาคสนาม จากการสัมภาษณ์ สังเกตการณ์ บันทึกภาพกิจกรรมทางสังคม และขออนุญาตติดตามผู้ให้ข้อมูลอย่างใกล้ชิดเพื่อศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัดเย็บขึ้นรูปผลิตภัณฑ์สิ่งทอ และการจัดจำหน่าย

กลุ่มเยาวชน หมายถึง นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 ในพื้นที่ อ.สนามชัยเขต จ.ฉะเชิงเทรา ทั้งนี้ นักวิจัยจะได้ทำการลงพื้นที่ เพื่อคัดเลือกกลุ่มเยาวชนโรงเรียนมัธยมในพื้นที่ ต.ท่ากระดาน อ.สนามชัยเขต โดยการอธิบายแนวทางการดำเนินการวิจัย พร้อมกับเปิดรับสมัครเข้าร่วมโครงการ รวมทั้งเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก สังเกตพฤติกรรมความสนใจ จัดบันทึก และบันทึกภาพ ซึ่งกลุ่มคนรุ่นใหม่ จะได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอ และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการออกแบบสู่รุ่นน้องต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ ในการสัมภาษณ์จะมีคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีความยืดหยุ่นตามความเหมาะสมในการปฏิบัติการลงพื้นที่วิจัย ในการสัมภาษณ์เชิงลึกอาจจะเกิดประเด็นใหม่เพิ่มขึ้นจากการศึกษาวิจัย มีทั้งแบบสัมภาษณ์มีทั้งแบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง ที่มีลักษณะปลายเปิด

แบบบันทึกการทำงานภาคสนาม เพื่อบันทึกวางแผนและการทำงานวิจัย รวมทั้งบันทึกการสังเกตการณ์ บันทึกปัญหาที่เกิดขึ้นและแนวทางการแก้ปัญหา มีการแบ่งเนื้อหาสาระการบันทึกอย่างเป็นหมวดหมู่ รวมทั้งมีการระบุแหล่งที่มาในการบันทึกเพื่อสามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างเป็นระบบ

พื้นที่ในการวิจัย

บ้านยาว หมู่ 15 ต.ท่ากระดาน อ.สนามชัยเขต จ.ฉะเชิงเทรา และพื้นที่ใกล้เคียงคือ บ้านทุ่งเหียง หมู่ 18 และบ้านนางาม หมู่ 19 โดยมุ่งเน้นศึกษาในกลุ่มสตรีตัดเย็บเสื้อผ้าบ้านยาว

การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์ โดยเชื่อมโยงกับแนวคิด ทฤษฎีที่ได้ทำการศึกษา การสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์

สถานที่ในการจัดอบรม หรือถ่ายทอดองค์ความรู้

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านยาว

แนวทางการถ่ายทอดความรู้

“การจัดการความรู้เพื่อการใช้ประโยชน์เชิงชุมชนสังคม ตามแนวพระราชดำริ” ภายใต้โครงการจัดการความรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีจากผลงานวิจัยและนวัตกรรม ประจำปี 2560 ณ กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าบ้านยาว ต.ท่ากระดาน อ.สนามชัยเขต จ.ฉะเชิงเทรา วันที่ 25 – 27 พฤษภาคม พ.ศ. 2560

ตารางที่ 1 แนวทางการถ่ายทอดความรู้เรื่องการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอบ้านนายาว

รายละเอียด	จำนวนชั่วโมง
การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอ บรรยายภาคทฤษฎี 1 วัน 1. หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอ 2. หลักการใช้สีกับการออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอ 3. การสร้างแนวความคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอ 4. การสร้างตราสินค้า 5. วัสดุผลิตภัณฑ์สิ่งทอ 6. การวิเคราะห์เพื่อการออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอ 7. การบริหารจัดการการคิดต้นทุนราคา 8. หลักการตลาด	1 ชั่วโมง 1 ชั่วโมง 1 ชั่วโมง 1 ชั่วโมง 1 ชั่วโมง 1 ชั่วโมง 1 ชั่วโมง 1 ชั่วโมง
ภาคปฏิบัติ 2 วัน 1. ปฏิบัติการออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอ 2. ปฏิบัติการเย็บผลิตภัณฑ์สิ่งทอ	8 ชั่วโมง 8 ชั่วโมง

ที่มา : ผู้วิจัย เมื่อวันที่ 25 – 27 พฤษภาคม 2560

การวิเคราะห์ข้อมูล

บ้านนายาวเป็นหมู่บ้านที่ก่อตั้งขึ้นในช่วงปี พ.ศ.2525 ระยะแรกเริ่มชุมชนแห่งนี้เป็นป่า และเคยเป็นฐานที่มั่นของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย เมื่อมีการใช้นโยบาย 66/2523 มีการนิรโทษกรรมผู้ที่มีอุดมการณ์แบบคอมมิวนิสต์ให้กลับมาเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย รัฐได้จัดสรรที่ทำกินให้ ชาวบ้านที่อยู่ในพื้นที่เดิมได้เชิญชวนญาติ

พี่น้องที่อยู่หลายๆ จังหวัดในภาคอีสานเข้ามาจับจองพื้นที่เพื่อทำเกษตรกรรม นับเวลาตั้งแต่ปีพ.ศ.2525 จนถึงเวลานี้ พ.ศ. 2560 เป็นระยะเวลา 35 ปี (คาน ประจง, สัมภาษณ์ : 2560) จากข้อมูลการก่อตั้งชุมชนวิเคราะห์ได้ว่า บ้านนายาวเป็นชุมชนที่ก่อตั้งใหม่ วัดในชุมชนแห่งนี้ เป็นวัดที่สร้างขึ้นใหม่ทั้งหมด จึงไม่มีโบราณสถาน รวมทั้งสถานที่เชิงประวัติศาสตร์

ภาพที่ 2 “วัฒนธรรมอีสานในภาคกลาง” ประเพณีบุญแห่ผ้าผะเหวด ที่บ้านนายาว
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2560

อนึ่ง จากการที่ชาวอีสานหลายๆ จังหวัดเข้ามาตั้งถิ่นฐานในชุมชนยาวแห่งนี้ ส่งผลให้วัฒนธรรมอีสานเลื่อนไหลเข้ามาอยู่ใน จ.ฉะเชิงเทรา ซึ่งเป็นพื้นที่ในเขตภาคกลางของประเทศไทย เกิดปรากฏการณ์ “วัฒนธรรมอีสานในภาคกลาง” โดยมีวิถีชีวิต ประเพณีต่างๆ อาทิ ประเพณีบุญพระเวท ดังภาพที่ 2 รวมทั้งประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีบุญข้าวจี กฐิน ผ้าป่า สงกรานต์ ฯลฯ โดยเฉพาะภาษาพูด ยังคงอยู่คู่กับชุมชนยาวอย่างเหนียวแน่น และสืบทอดมาถึงเยาวชนในปัจจุบัน ดังกล่าวนี้นี้ เป็นการสืบทอดทางวัฒนธรรมเดิม แม้ว่าจะย้ายถิ่นที่มาอยู่ที่แห่งใหม่ก็ตาม เป็นปรากฏการณ์วัฒนธรรมที่ตกค้างอยู่ (Cultural Survival) วัฒนธรรมบางอย่างที่มีมานานและยังมีการสืบทอดมาในสังคม (สุพัตรา สุภาพ. 2546 : 40) ในด้านอาชีพส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมคือ ทำนาข้าว ปลูกมันสำปะหลัง สับปะรด และทำสวนยางพารา จากพื้นที่บ้านยาวเดิม อยู่ในป่าที่อุดมสมบูรณ์มีช้างป่าอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เมื่อมีการใช้พื้นที่ป่ามาทำเกษตรกรรม ส่งผลให้ช้างป่าลงกินผลผลิตทางเกษตรกรรมอย่างสับปะรด รวมทั้งเดินผ่านสวนยางพารา จึงเป็นปัจจัยที่ชาวบ้านยาวต้องมีการปรับตัวให้สามารถอยู่ร่วมกับธรรมชาติและช้างป่าให้ได้

ในระยะแรกเริ่มของการจัดตั้งหมู่บ้าน ได้พบปัญหาสังคมที่มีความสลับซับซ้อน อีกทั้งพื้นที่ของชุมชนตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ และยังเป็นพื้นที่ที่ถูกครอบครองโดยนายทุนที่มาอยู่ก่อนหน้านี้ เป็นเหตุให้ชุมชนบ้านยาวเกิดปัญหาความแตกต่างด้านความคิด มีการทะเลาะวิวาทและประทุษร้ายกันบ่อยครั้ง (คาน ประจง. สัมภาษณ์ : 2560) หน่วยงานตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) เป็นหน่วยงานแรกที่เข้ามาปฏิบัติการด้านความมั่นคง ประกอบกับเยาวชนในพื้นที่บ้านยาวไม่มีที่เรียน จึงได้ตั้งโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนขึ้น สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ได้พระราชทานทรัพย์ส่วนพระองค์ก่อสร้างอาคารเรียน **สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี** ได้เสด็จเยี่ยมและติดตามผลการดำเนินงานโครงการตามพระราชดำริในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านยาว รวมทั้งได้พระราชทานทรัพย์ส่วนพระองค์สร้างอาคารเรียนและรับเอาหมู่บ้านยาวเป็นหมู่บ้านโครงการตามพระราชดำริ

ดังกล่าวนี้นี้ จึงเป็นที่มาของ “กลุ่มสตรีตัดเย็บเสื้อผ้าบ้านยาว” เป็นกลุ่มอาชีพในโครงการตามพระราชดำริ

ที่ดำเนินการตัดเย็บเสื้อผ้า และผลิตภัณฑ์สิ่งทอ ตั้งแต่เริ่มจัดตั้งกลุ่มขึ้นมาจนถึงปัจจุบัน ในส่วนของผลิตภัณฑ์สิ่งทอ ผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มตัดเย็บผลิตขึ้นมานั้น คือ หมวก กระเป๋าแบบต่างๆ กล่องใส่กระดาษทิชชู พวงกุญแจ โดยใช้ผ้าขาวม้าเป็นวัสดุหลัก ซึ่งเกิดปัญหาด้านรูปแบบที่ผลิตแบบซ้ำๆ ไม่มีการพัฒนารูปแบบใหม่ออกสู่ท้องตลาด และปัญหาด้านการใช้งาน ที่ไม่ตอบสนองการใช้งานกับวิถีชีวิตปัจจุบัน เช่น กระเป๋าสำหรับใส่สมาร์ตโฟน หรือสมาร์ตแพท รวมทั้งเทคนิคการเย็บสายกระเป๋าเพื่อรับน้ำหนัก เป็นต้น

ประเด็นปัญหาการพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอวิเคราะห์ได้ว่า กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าบ้านยาว อายุระหว่าง 40 – 60 ปี เป็นช่างฝีมือที่สามารถใช้จักรเย็บผ้า และอุปกรณ์ตัดเย็บได้เป็นอย่างดี แต่ขาดวิสัยทัศน์ทางการออกแบบ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ต้องนำกลุ่มคนรุ่นใหม่ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างผลิตภัณฑ์ชุมชน เนื่องจาก สามารถสืบค้นข้อมูลทางสารสนเทศได้ มีแนวคิดที่สร้างสรรค์งานที่แปลกใหม่ มีความรู้ทางด้านศิลปะจากการที่เรียนในระดับมัธยม สามารถร่างภาพเพื่อถ่ายทอดรูปแบบได้ดี และที่สำคัญเป็นการปลูกฝังให้เยาวชนในชุมชน มีความตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญาชุมชน

การถ่ายทอดความรู้

การจัดการความรู้ ประกอบด้วย 3 อย่าง องค์ประกอบแรกคือ **คน** ซึ่งเป็นแหล่งความรู้ และเป็นผู้ที่นำความรู้นั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ **เทคโนโลยี** เป็นเครื่องมือที่ให้คนค้นหา แลกเปลี่ยน จัดเก็บ สามารถนำความรู้นั้นไปใช้ประโยชน์อย่างรวดเร็ว และ **กระบวนการความรู้** เป็นการบริหารจัดการความรู้ นำเอาความรู้ไปใช้อย่างเกิดประโยชน์ (สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน. 2559 : 14) ซึ่งแนวทางการถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชนนั้นจำเป็นต้องสร้างการยอมรับด้วยการปฏิบัติให้เห็นจริง และให้ชุมชนเข้าร่วมเรียนรู้ ปฏิบัติ ทดลอง จนเห็นผลในเชิงประจักษ์ (เสาวนีย์ วิจิตรโกสม และอุณเรือน เล็กน้อย. 2550 : 22) โดยกระบวนการจัดการความรู้จัดลำดับขั้นตอนได้ดังนี้ กล่าวคือ การบ่งชี้ความรู้ การสร้างและแสวงหาความรู้ การจัดความรู้ให้เป็นระบบ การประมวลและกลั่นกรอง การเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. 2552 : 83) หลังจากที่ได้รับความรู้ทางทฤษฎีแล้ว ได้นำความรู้ที่ได้มาสู่การปฏิบัติ

โดยได้ออกแบบกิจกรรมการถ่ายทอดความรู้เรื่องการออกแบบและพัฒนาแบบแปลนผลิตภัณฑ์สิ่งทอบ้านนายาว ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 ทำความรู้จัก เป็นการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน เพื่อละลายพฤติกรรม สร้างสถานการณ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างเป็นกันเอง โดยแนะนำตัวเอง โรงเรียนที่เรียน และระดับชั้นที่เรียน

กิจกรรมที่ 2 ระดมความคิด แบ่งกลุ่มโดยให้ผู้เรียนแต่ละคนแสดงความคิดเห็นของตัวเองเกี่ยวกับชุมชน เพื่อระดมความคิดเห็นในประเด็นศิลปวัฒนธรรม ประเพณี สถานที่สำคัญในชุมชน จุดเด่นของชุมชน เรื่องราวของชุมชน รวมถึงการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สิ่งทอของชุมชนบ้านนายาว การวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของผลิตภัณฑ์ เพื่อนำข้อมูลจากการวิเคราะห์มาแก้ปัญหาในการออกแบบผลิตภัณฑ์ มีการนำเสนอแนวความคิด พร้อมกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เน้นบรรยากาศที่ไม่เป็นทางการ ควบคุมสถานการณ์ให้มีความผ่อนคลายในการนำเสนอ ดังภาพที่ 3

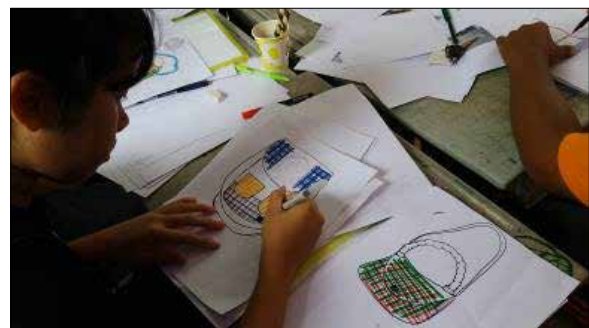
กิจกรรมที่ 3 สสำรวจชุมชนด้วยการถ่ายภาพ ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มออกไปสำรวจพื้นที่ในชุมชน ในประเด็นเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ประเพณี สถานที่สำคัญ สิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ โดยใช้โทรศัพท์สมาร์ทโฟนถ่ายรูปในมุมมองของตน

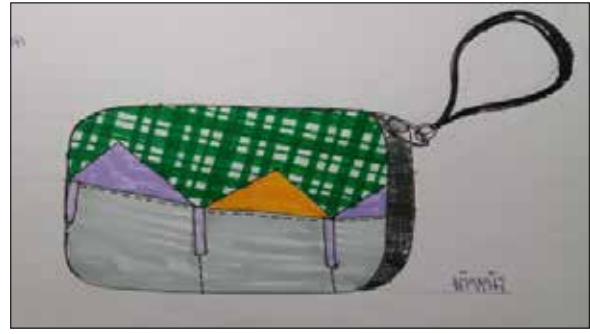
ภาพที่ 3 กิจกรรมระดมความคิด
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2560

กิจกรรมที่ 4 เรียนรู้ คลี่คลาย สร้างสรรค์ เรียนรู้เรื่องการสร้างแรงบันดาลใจในการออกแบบ จากภาพถ่ายชุมชน ประกอบกับผลการวิเคราะห์ข้อดีข้อด้อยของผลิตภัณฑ์เดิมในกิจกรรมที่ 2 และหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ต้องคำนึงถึงหลักการออกแบบคือ 1) ประโยชน์ใช้สอยทางกายภาพ ที่ประกอบด้วยความสะดวกในการใช้งาน ความปลอดภัย การบำรุงรักษา ความแข็งแรงทนทาน และ 2) ความงาม ที่ประกอบด้วย การจัดองค์ประกอบทางความงาม คุณค่า ราคา ความมีเอกลักษณ์ รวมทั้งความเหมาะสมในด้านการผลิต วัสดุ และการตลาด (นวลน้อย บุญวงศ์. 2542 : 193) โดยนำภาพถ่ายมาการคลี่คลายและลดตัดทอนรูปแบบด้วยการเขียนภาพร่างแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอพร้อมระบายสี ในกิจกรรมนี้ขั้นตอนนี้ ผู้สอนต้องคอยให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด มีการสอนแบบสาธิตในการคลี่คลายรูปแบบ รวมทั้งให้อิสระทางความคิดในเวลาเดียวกัน ดังภาพที่ 4

ในภาพที่ 5 เป็นผลงานการออกแบบกระเป๋าสานที่ได้แนวความคิดมาจากภาพถ่ายศาลาไทย และถนนบ้านนายาว และภาพที่ 6 ผลงานการออกแบบกระเป๋าสานและกระเป๋าสาน ที่ได้แนวความคิดมาจากภาพถ่ายระเปียงวิหารวัดบ้านนายาว

ภาพที่ 4 กิจกรรมเรียนรู้ คลี่คลาย สร้างสรรค์
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2560

ภาพที่ 5 ผลงานการออกแบบของผู้เรียน ที่ได้แนวความคิดมาจากศาลาไทย และถนนบ้านนายาว
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2560

ภาพที่ 6 ผลงานการออกแบบของผู้เรียนที่ได้แนวความคิดมากระเป๋ยงวิหารวัดบ้านนายาว
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2560

ภาพที่ 7 กิจกรรมนำเสนอผลงาน วิจารณ์ เสนอแนะ
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2560

กิจกรรมที่ 5 นำเสนอผลงาน วิจารณ์ เสนอแนะ
เป็นการนำเสนอผลงานการออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอในแต่ละกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ผู้สอนวิจารณ์ผลงาน เสนอแนะแนวทางในการออกแบบ ดังภาพที่ 7

กิจกรรมที่ 6 ตัดเย็บชิ้นรูปผลิตภัณฑ์สิ่งทอ
เป็นการตัดเย็บต้นแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอโดยกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าบ้านนายาว ที่มาจากผลงานการออกแบบของกลุ่มเยาวชนบ้านนายาว ดังในภาพที่ 8 โดยผู้ออกแบบได้อธิบาย

ถึงแนวความคิด มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้ออกแบบกับผู้ผลิต เพื่อหาข้อสรุปถึงความเป็นไปได้ในการผลิต สรุปวิจารณ์ผลงานที่ผลิตออกมาได้ พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ จนได้ผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่สำเร็จ ดังในภาพที่ 9

ภาพที่ 8 กิจกรรมตัดเย็บชิ้นรูปผลิตภัณฑ์สิ่งทอ
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2560

ภาพที่ 9 ผลิตภัณฑ์สิ่งทอบ้านนายาว จากกิจกรรมถ่ายทอดความรู้
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2560

สิ่งที่ต้องมีในกระบวนการเรียนรู้ควบคู่ไปกับการออกแบบคือ การถ่ายทอดความรู้เรื่องการตลาด ดังภาพที่ 10 เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมากในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจชุมชน เมื่อผลิตภัณฑ์สิ่งทอขายได้ เศรษฐกิจชุมชนดี คนรุ่นใหม่ไม่ต้องออกไปทำงานในเมืองหลวง จึงส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงในชุมชนโดยการถ่ายทอดความรู้ประกอบด้วย ความรู้เรื่องการบริหาร

จัดการกลุ่มชุมชน การตลาด กลยุทธ์การตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ซื้อสินค้าที่ประกอบด้วย การเลือกผลิตภัณฑ์ ราคาสินค้า การเลือกการขาย เวลาซื้อ และปริมาณการขาย (ศิริวรรณ เสรีรัตน์. 2546 : 192)

ภาพที่ 10 การถ่ายทอดความรู้เรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2560

ภาพที่ 11 ทีมนักวิจัยลงพื้นที่ ณ กลุ่มสตรีตัดเย็บบ้านนายาว ต.ท่ากระดาน อ.สนามชัยเขต จ.ฉะเชิงเทรา
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2559

ดังนั้น ในกระบวนการจัดการความรู้ เป็นกระบวนการที่แลกเปลี่ยนความรู้ในชุมชน มีคลังความรู้ที่สามารถส่งความรู้ได้แบบรุ่นต่อรุ่น ในกรณีของชุมชนบ้านนายาว มีการบริหารความรู้ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่มีความถนัดในด้านการออกแบบ กับคนรุ่นเก่าที่มีความถนัดทางด้านการตัดเย็บ ดังภาพที่ 11 ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบของการจัดการความรู้ในชุมชน ที่ประกอบด้วย ผู้นำ (Leader) พุนชุมชน (Social Capital) ที่ประกอบด้วย องค์ความรู้ในชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งแหล่งเรียนรู้

ในชุมชน และเครือข่าย (Network) ที่เป็นทั้งเครือข่ายภายในและภายนอกชุมชน (เอกชัย พุ่มดวง. 2558 : 997) มีความเชื่อมโยงไปสู่ปัจจัยที่ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ของชุมชนบ้านนายาวประสบความสำเร็จ ที่ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ วัฒนธรรมกลุ่ม เทคโนโลยีสารสนเทศทางการจัดการความรู้ รวมทั้งโครงสร้างพื้นฐาน เช่น อุปกรณ์ เครื่องมือ ระบบงานที่เอื้อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมทั้งกลไกในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่างๆ ในการทำงานประจำวัน (อรอุมา มูลวัตร. 2551 : 29 - 30)

ตัวอย่างการนำสิ่งรอบตัวที่สะท้อนถึงวัฒนธรรม วิถีชีวิตในชุมชน สู่ออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอ

1. การสำรวจชุมชนด้วยการถ่ายภาพ

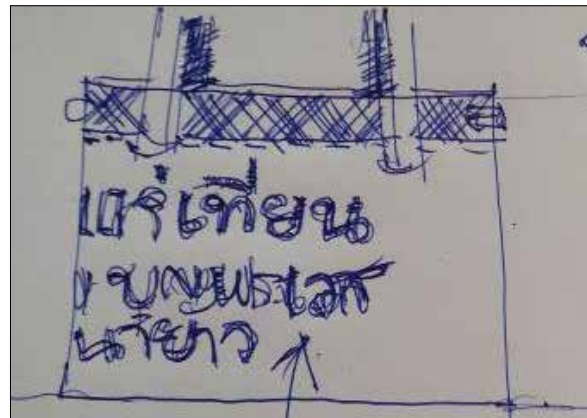
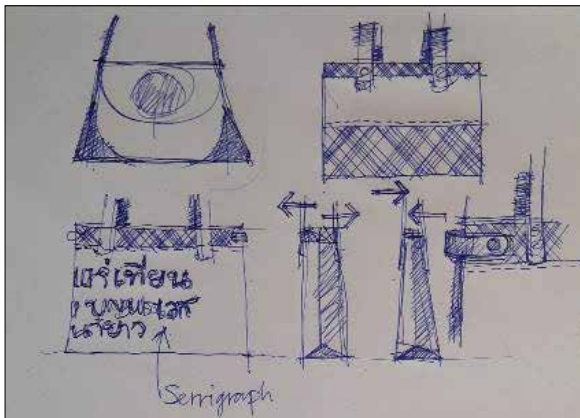

ภาพที่ 12 ภาพถ่ายป้ายบอกบุญของบ้านนายาว และเครื่องจักสานที่พบในชุมชนนายาว
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2560

ภาพถ่ายในพื้นที่ชุมชนบ้านนายาว ที่วัดนางาม ในภาพที่ 12 มีป้ายประชาสัมพันธ์ที่เขียนด้วยลายมือชาวบ้าน ข้อความว่า “บุญผ้าป่า - ข้าวเปลือก บุญข้าวหลาม - ข้าวจี๊ ณ วัดนางาม 10 - 11 กุมภาพันธ์ 2560” ภาพนี้สะท้อนถึงวิถีชีวิต วิถีวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี เส้นห์ของภาพนี้คือลายมือของคนในชุมชน อาจจะไม่สวยงามเหมือนตัวหนังสือ

ที่พิมพ์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ แต่ก็สะท้อนถึงความงามที่บริสุทธิ์ ในวิถีของความเรียบง่าย และภาพถ่ายจากบ้านผู้ใหญ่บ้านบ้านนายาว เป็นเครื่องจักสานที่มีรูปทรงแปลกตา คล้ายๆกระเช้าใส่ดอกไม้ที่ใช้กันในแถบภาคเหนือในการประดับตกแต่งอาคารสถานที่ แต่ภรรยาผู้ใหญ่บ้านบอกว่าสิ่งนี้คือ สุ่มไก่

2. การคลี่คลาย สร้างสรรค์ ออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอ ในกิจกรรมสำรวจชุมชนด้วยการถ่ายภาพ

ภาพที่ 13 การออกแบบประเป่าผ้า ด้วยการร่างแบบ (Sketch Design)
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2560

ภาพแสดงการออกแบบกระเป่าและลวดลายกระเป่า ดังในภาพที่ 13 ที่ได้นำรูปถ่ายป้ายประชาสัมพันธ์ บุญผ้าป่า บุญข้าวหลาม ที่เขียนด้วยลายมือของชาวบ้าน มาคลี่คลายรูปแบบ ลดตัดทอน โดยการร่างแบบ จากนั้นใช้

แอปพลิเคชันของสมาร์ทโฟนมาลดตัดทอน ให้เหลือเฉพาะส่วนที่สำคัญ นำมาจัดวางในตำแหน่งที่เหมาะสม ตามหลักการทฤษฎีการจัดองค์ประกอบทางศิลปะ ส่งผลให้ได้รูปแบบกระเป่าที่สะท้อนความเป็นเอกลักษณ์ของชาวบ้านนายาว

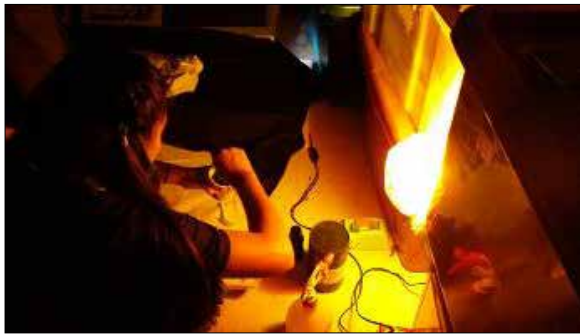

ภาพที่ 14 การนำภาพถ่าย มาสู่กระบวนการออกแบบลายพิมพ์กระเป่า
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2560

การลดตัดทอนภาพถ่ายสู่กระบวนการออกแบบกราฟิก ในภาพที่ 14 เพื่อใช้ในการพิมพ์ลวดลายลงบนผลิตภัณฑ์สิ่งทอ กระบวนการนี้ทำได้ด้วยการใช้แอปพลิเคชันในโทรศัพท์สมาร์ทโฟน ที่สามารถออกแบบกราฟิกได้

อย่างหลากหลาย ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มคนรุ่นใหม่ และแสดงให้เห็นถึงความงามของสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่สามารถนำมาเป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอได้

3. การขึ้นพิมพ์ลวดลาย และขึ้นรูปผลิตภัณฑ์สิ่งทอ

ภาพที่ 15 การทำแม่พิมพ์สกรีน การพิมพ์ลวดลาย และการตัดเย็บกระเป๋าผ้า
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2560

ลวดลายที่ออกแบบจากโทรศัพท์สมาร์ทโฟน ได้นำมาทำแม่พิมพ์ซิลค์สกรีน เพื่อพิมพ์ลงในผลิตภัณฑ์สิ่งทอ ที่ออกแบบไว้ ดังในภาพที่ 15 ซึ่งอาจเป็นเสื้อยืด ปกอกหมอน

ฯลฯ ในขั้นตอนนี้ และภาพที่ 16 เป็นกระเป๋าที่ออกแบบ จากกิจกรรมการถ่ายทอดความรู้เรื่องการออกแบบ และพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอบ้านนายาว

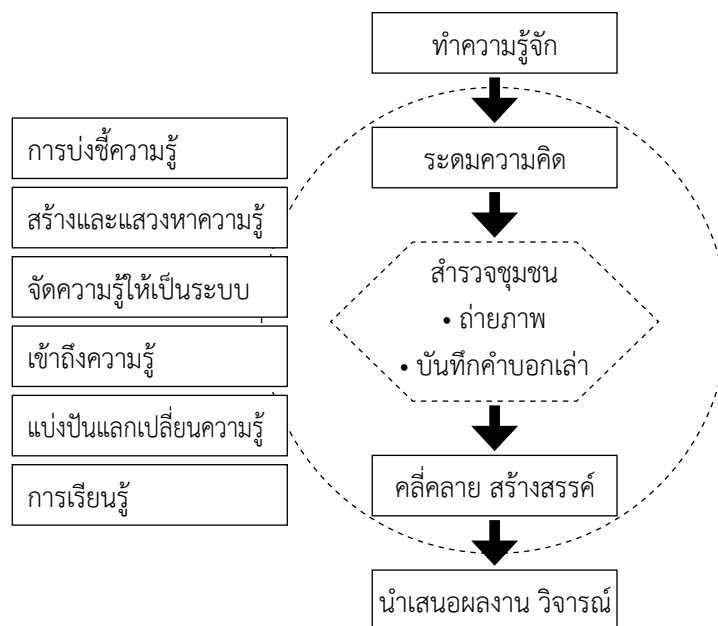
ภาพที่ 16 ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ กระเป๋าผ้าที่สะท้อนถึงความเป็นอัตลักษณ์ของบ้านนายาว
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2560

ผลการวิจัย

จากกระบวนการวิจัยที่เน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีคิดใหม่ในการออกแบบ การส่งเสริมการตลาด การบริหารจัดการกลุ่ม และการพัฒนาทักษะการตัดเย็บ ที่เชื่อมโยงเรื่องราวของชุมชน ส่งผลต่อผลการวิจัยกล่าวคือ เกิดองค์ความรู้ทางด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอโดยกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ (นักเรียนมัธยมชั้นปีที่ 1 – 6) ในพื้นที่ ต.ท่ากระดาน

อ.สนามชัยเขต จ.ฉะเชิงเทรา ที่สามารถออกแบบ ต่อยอดสืบสานภูมิปัญญาจากรุ่นแม่สู่รุ่นลูก ซึ่งเยาวชนคนรุ่นใหม่ยังได้เห็นคุณค่าของชุมชนตนเอง อันส่งผลต่อสำนึกรักบ้านเกิด ในการนี้จึงได้เกิดโมเดลการจัดการการเรียนรู้เรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอบ้านนายาวที่เรียกว่า “การเพาะเมล็ดพันธุ์นักออกแบบบ้านนายาว” ดังในภาพที่ 17 โดยได้ออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์ของชุมชนเป็นอย่างดี รวมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชุมชนอื่นได้

โมเดลการจัดการเรียนรู้เรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอบ้านนายาว “การเพาะเมล็ดพันธุ์นักออกแบบบ้านนายาว”

ภาพที่ 17 โมเดลการจัดการเรียนรู้เรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอบ้านนายาว “การเพาะเมล็ดพันธุ์นักออกแบบบ้านนายาว”
ที่มา : ผู้วิจัย

จากโมเดลการจัดการความรู้เรื่องการจัดการความรู้เรื่อง การออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอบ้านนายาว ส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่ มีการประสานระหว่างกระบวนการคิดและทักษะในเชิงช่างตัดเย็บขึ้นรูปผลิตภัณฑ์สิ่งทอที่มีแนวโน้มในการพัฒนาที่ดีขึ้น ถึงแม้ว่ากลุ่มสตรีตัดเย็บเสื้อผ้าบ้านนายาวมีทักษะความชำนาญในการใช้จักรเย็บผ้าแบบอุตสาหกรรม และมีทักษะการใช้อุปกรณ์การตัดเย็บอื่นๆ ได้ดีอยู่แล้ว แต่ทั้งนี้จะต้องตัดเย็บจากแบบที่กลุ่มเยาวชนออกแบบมาให้ได้ใกล้เคียงมากที่สุด ผลการถ่ายทอดความรู้ ผู้เรียนสามารถออกแบบ และตัดเย็บผลิตภัณฑ์สิ่งทอตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งในกระบวนการตัดเย็บได้ผ่านการ

วิเคราะห์ปัญหาการทำงาน เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ในการวางแผนกระบวนการผลิตที่เหมาะสมกับการทำงาน มีเทคนิคการตัดเย็บที่ประณีตเรียบร้อย รวมทั้งการวิจารณ์ผลงานของผู้เรียนในแต่ละคน เพื่อให้ผู้เรียนรู้ข้อบกพร่องในการทำงานของตนเอง ส่งผลการพัฒนาทักษะการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

จากแบบประเมินความพึงพอใจของโครงการ “การจัดการความรู้เพื่อการใช้ประโยชน์เชิงชุมชน สังคม ตามแนวพระราชดำริ” ภายใต้โครงการจัดการความรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีจากผลงานวิจัยและนวัตกรรมประจำปี 2560 เรื่อง “การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอบ้านนายาว ต.ท่ากระดาน อ.สนามชัยเขต จ.ฉะเชิงเทรา

สู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์” ครั้งที่ 2 ณ กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า บ้านนายาว โดยมีผู้เข้าร่วมโครงการอบรม ที่แก่นักเรียน ในระดับชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 30 คน นักเรียนชาย จำนวน 4 คน นักเรียนหญิงจำนวน 26 คน เป็นผู้ประเมิน นั้น พบว่า **ด้านวิทยากร คิดเป็นร้อยละ 97.55 อยู่ใน ระดับดีมาก** โดยมีรายละเอียดกล่าวคือ วิทยากรมีการเตรียม การอบรมเป็นอย่างดี คิดเป็นร้อยละ 97.33 วิทยากร เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องที่อบรม คิดเป็นร้อยละ 98 วิทยากรมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ คิดเป็น ร้อยละ 97.33

ด้านกระบวนการ/ขั้นตอนการให้บริการ คิดเป็น ร้อยละ 92.09 อยู่ในระดับดีมาก โดยมีรายละเอียดกล่าว คือ มีการประชาสัมพันธ์โครงการอย่างทั่วถึง คิดเป็นร้อยละ 88.66 มีการแจ้งกำหนดการโครงการให้ทราบล่วงหน้าก่อน คิดเป็นร้อยละ 91.33 ติดต่อบริษัทรายละเอียดการอบรม ได้ง่ายและสะดวก คิดเป็นร้อยละ 89.33 การให้ข้อมูลค่า แนน่าต่างๆมีความชัดเจนและถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 98 เอกสารประกอบการอบรมมีความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 91.33 การอบรม ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 96 มีการประเมินผลการอบรมอย่างชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 90

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก คิดเป็นร้อยละ 83.10 อยู่ในระดับดี โดยมีรายละเอียดกล่าวคือ สื่อ/วัสดุ อุปกรณ์ประกอบการอบรมมีความทันสมัย/พร้อมใช้งาน คิดเป็นร้อยละ 88.66 สภาพแวดล้อมในห้องอบรมสะอาด และเป็นระเบียบ คิดเป็นร้อยละ 78.66 บริการอาหาร ของว่างและเครื่องดื่มมีความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 82

ด้านประโยชน์จากการอบรม คิดเป็นร้อยละ 96.33 อยู่ในระดับดีมาก โดยมีรายละเอียดกล่าวคือ การนำ ความรู้ไปใช้ประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 97.33 ความคุ้มค่าเมื่อ เทียบกับเวลาและค่าใช้จ่าย คิดเป็นร้อยละ 95.33

สรุปและอภิปรายผล

การจัดการความรู้เรื่องการออกแบบและพัฒนา ผลิตภัณฑ์สิ่งทอบ้านนายาว ต.ท่ากระดาน อ.สนามชัยเขต จ.ฉะเชิงเทรา นั้น เป็นการจัดการความรู้ที่ใช้องค์ประกอบ คือ คน เทคโนโลยี และกระบวนการความรู้ ที่ประกอบด้วย การบ่งชี้ความรู้ การสร้างและแสวงหาความรู้ การจัดการ ความรู้ให้เป็นระบบ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ การเข้าถึง ความรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้ ส่งผลให้เกิดโมเดลการจัดการเรียนรู้ชื่อ “การเพาะเมล็ดพันธุ์ นกออกแบบบ้านนายาว” กล่าวคือ กิจกรรมการถ่ายทอด ความรู้เรื่องการออกแบบ ที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้ทำการสำรวจวิถีวัฒนธรรม ชุมชนด้วยการถ่ายภาพ เพื่อนำมาเป็นแรงบันดาลใจในการ ออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอที่สะท้อนถึงเรื่องราวในชุมชน ซึ่งผลงานการออกแบบของนักออกแบบเยาวชนคนรุ่นใหม่ บ้านนายาวนี้ได้ถูกส่งต่อไปยังกลุ่มสตรีตัดเย็บเสื้อผ้าบ้านนายาว เพื่อผลิตขึ้นรูปเป็นผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน อันเป็นการ เชื่อมต่อระหว่างคนสองรุ่น การเห็นคุณค่าของชุมชน และ สำนึกรักบ้านเกิด ผลจากการนำความรู้เรื่องการออกแบบ การบริหารจัดการและการตลาด ไปถ่ายทอดความรู้ส่งผลให้ ได้ผลิตภัณฑ์สิ่งทอที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน แปลกใหม่ และมียอดขายสินค้าที่เพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางด้านการ ออกแบบ ยังต้องอาศัยประสบการณ์และการบ่มเพาะความรู้ ซึ่งไม่สามารถทำให้เสร็จสิ้นในโครงการได้ จึงต้องมีการ ติดตามผลในระยะยาว

2. กิจกรรมการถ่ายทอดความรู้ในโมเดล “การ เพาะเมล็ดพันธุ์นกออกแบบบ้านนายาว” นั้น สามารถนำไป ปรับใช้กับชุมชนอื่นๆได้ แต่อาจต้องปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้ เป็นไปตามบริบทของสังคมวัฒนธรรมนั้นด้วย

เอกสารอ้างอิง

คาน ประจง. สัมภาษณ์. วันที่ 10 เมษายน 2560

นวนน้อย บุญวงศ์. (2542). **หลักการออกแบบ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ระยอง พวงไทสง. สัมภาษณ์. วันที่ 20 ธันวาคม 2559

ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2546). **การบริหารการตลาดยุคใหม่**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิสิทธ์พัฒนา.

สุพัตรา สุภาพ. (2546). **ปัญหาสังคม**. กรุงเทพฯ. ไทยวัฒนาพานิช.

สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน. (2559). **คู่มือการจัดการความรู้ของชุมชน**. กรุงเทพฯ. กรมการพัฒนาชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการระบอบราชการ. (2552). **การจัดการความรู้**. กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา

เสาวนีย์ วิจิตรโกสุม และอุ๋นเรื่อน เล็กน้อย. (2550, กรกฎาคม-กันยายน). การถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมงานวิจัยสู่การนำไปใช้ในพื้นที่. ใน **วารสารสิ่งแวดล้อม**. 21(3) : 22.

อรอุมา มุลวัตร. (2551). **รายงานวิจัยเรื่อง การจัดการความรู้ชุมชนของกลุ่มแม่บ้าน : กรณีศึกษา กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองระดับ 4 ดาว**. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. ถ่ายเอกสาร.

เอกชัย พุ่มดวง. (2558). กลยุทธ์การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชน ตำบลโคกโคเฒ่า อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี. ใน **เอกสารการประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และสังคมศาสตร์**. หน้า 993 – 1000. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์